

Råhällan

Text och foto: Tord Bodin samt privata bilder

Hillebygden vill vara ett föreningsblad som speglar något av livet både i nutid och i forna dagar. Dessutom är målsättningen att nå ut främst till platser i den tidigare Hille socken. Den här gången har vi glädjen att besöka Råhällan och jag är övertygad om att en del noggranna läsare reagerar redan här. Råhällan tillhör väl inte Hille? Nej så är det förvisso, men i forna dagar när Bostigen ner till norra Åbyggeby var den enda naturliga vägen blev det också naturligt att Hille kom att utgöra centralorten.

När sedan vägen bröts mellan Råhällan och Ockelbovägen blev det både närmare och mera naturligt att åka till Bergby som idag är Råhällabornas centralort. Dit är det 14 km. Sedan får vi inte glömma att många av de riktigt färgstarka personer som levat i dessa trakter varit bosatta inom Hille sockens gränser.

Huset där affären låg

Det finnes mycket nedtecknat om dessa trakter och mycket lever fortfarande som berättelser, frågan är hur länge. Därför är det värdefullt att fortfarande ha tillgång till levande historieböcker och två sådana är bröderna Bror och Rolf Nylund. Båda är födda och uppväxta i Råhällan och Rolf bor fortfarande kvar. Det inte han vet om Råhällan är nog inte heller värt att veta.

Vi träffades en eftermiddag i Rolfs kök och med de båda bröderna på varsin sida bordet kunde man konstatera att tiden var för snålt tilltagen och pennan skrev för långsamt. Råhällan är inte som många tror någon avfolkningsbygd. Det flyttar fortfarande hit unga familjer med barn berättar Rolf. Tyvärr är det svårt att behålla dessa när barnen kommer upp i åldrar att de skall skjutas till olika evenemang. Men skolskjuts finns så till skolan är det inga problem.

Idag är Råhällan den större platsen i vad vi i dagligt tal kallar Finnskogen, men många mindre platser i närheten är också bebodda. "Pratar man med kommunens styrande så kallar de våra trakter för 'skogens byar', berättar Rolf.

Övre raden: Erik Lundholm, Birgit Lundholm (lärare) Per LÖf, Bror Nylund, Valter Svensson, Lars Löf, Bertil Sundqvist Nedre raden: Leif Johansson, Bertil Lundholm, Roland Forsberg, Berit Ädel, Bo Nylund, Sten Nylund och Kjell Westin.

Berättandet börjar tillbaka i tiden när man inom närområdet hade fyra affärer varav den sista slog igen på 60-talet. Då fanns det också kor i så gott som alla gårdar i trakten och det var vanligt att dessa gick lösa på skogarna häromkring. Idag finns ingen betande kreatur men Rolf slår sina ängar ändå varje år för att hålla landskapet öppet. Skola fanns också på flera platser, varav den sista i Råhällan, då med 13 elever, lades ner på 50-talet. Skolan i Stenmark till exempel var mycket mindre och den lades ner tidigare.

Rolf Nylund

Många fick sitt levebröd av skogsbruket, kolning var en vanlig syssla under en del av året. Men även industri har funnits på platsen i form av en ramsåg som drevs med ångmaskin och torvbrytning, om än i mindre skala. "Jag tror att sågen upphörde 1916", säger Rolf och så vi är en bit tillbaka i tiden. Att den drevs med ånga beror på att elen inte kom förrän 1947.

När det gäller företagandet får vi inte glömma Pelle Schönnings bageri. Förutom närbelägna platser så transporterades brödet ända till Axmar. Sedan hade vi Råhällans station som var en betydande plats för dessa skogsbyar. Många föredrogs långt för att lämna gods eller stiga på tåget i Råhällan. Järnvägen Gävle Ockelbo var i drift långt före ostkustbanan och stationshuset innehöll vänthall både för första och andra klassens resenärer.

På frågan vad ungdomar gjorde i dessa bygder på kvällar och helger var nog svaret väntat. "Det ordnades dans på hållarna i närheten till enradigt dragspel trakterat av 'Pelles Jonas'. Vidare sparkade vi fotboll och spelade teater. Vi hyrde in oss i IOGT-lokalen med våra lustspel ända tills vi gjorde parodi på en av IOGT medlemmarna med sången 'Rolighetsministern och fröken Rosa'. Då fick vi inte vara där längre", minns bröderna Nylund.

Både Rolf och Bror har jakten som ett av sina intressen och Bror fällde 1961 en 22 taggare, ett svårslaget rekord i dessa trakter. Det är när vi kommer in på ämnet jakt som historierna

flödar. "Tillgången på vilt har tidigare varit mycket god men under krigsåren minskade älgstammen betydligt av någon anledning", säger Rolf som inte verkar vara villig att kommentera saken. "Men älg finns fortfarande kvar och björn är ingen ovanlighet att vi ser här utanför", menar Rolf och tittar ut genom köksfönstret, ut över ängarna och bort mot storskogen. "Apropå skjuta så minns jag när vi var grabbar och skulle palla äpplen hos Erik Källberg. Vi hann lagom fram till trädet när ett bösskott ekade från förstugans bro, mer behövdes inte för att vi skulle låta bli äpplena i fortsättningen."

Vi måste nu runda av vårt samtal och en del historier finns nertecknade och vi får kanske återkomma till dessa vid annat tillfälle men vi avslutar i alla fall med berättelsen om när Ivar Hällgren var på harjakt. Han sköt haren och ställde ifrån sig bössan för att hämta bytet. Under tiden var den påpasslige Långerik framme och gömde bössan. När Hällgren kom tillbaka och konstaterade att bössan var borta trodde han att den tagits med till den fällda haren. Han lämnade haren för att gå tillbaka och hämta bössan och nu gömde Erik även haren. Ja Hällgren missade både hare och bössa till Långerik men det slutade inte där utan Hällgren gav förstås igen med råge vid annat tillfälle.

Vi får därmed lämna Oskar Källberg, Willhelm i Skarven, Westers Lasse och många andra av de färgstarka personerna som levat i dessa skogens byar som vi kallar Finnskogen.

Edvard Bohlin, Oskar Bohlin, Manne Ädel, Paul Westin, Bror Nylund, Elis Eriksson, Rolf Nylund och Andreas Bhom hos vilken bilden är tagen.

[Hillebygden, Nr. 1, 2009]